

Братик Віслючок або Дорога до Вифлеєму

Різдвяна казка-притча на 2 дії

Дійові особи:

Віслючок
Господар
Зіронька
Порося
Лев
I солдат
II солдат
Кріт
Мавпа
Йосип
Марія із немовлям

Дія перша

Картина перша

Дорогою шкандибає запряжений у візок Віслючок. Поруч іде Господар. Віслючок помічає біля дороги дерево і неслівно тягнеться до його колючого віття.

Господар (смикає за мотузку): Куди, негідний Віслюче?! Куди?

Голодний Віслючок впирається. Господар щосили тягне мотузку.

Господар: Ах ти, неробо! Ах ти, ненажеро! Жодної колючки не пропустиш! Дійдемо ми сьогодні додому чи ні? (Кидає мотузку і пхає Віслючка). А ну, пішов!

Втомлений Віслючок впирається і невдоволено реве. Господар зрізає з дерева гілляку і шмагає Віслючка.

Господар: Ось тобі, ледарю, ось тобі! Не хочеш іти сам – силою примушу!

Віслючок реве від болю, але з місця не рушає.

Господар(кидає гілляку, витирає спітнілого лоба): Тьху, що за норовиста скотина! Я весь зіпрів, а він – ні з місця. Одним словом – віслюк. Здерти шкуру на барабан. Прийдеться ночувати на дорозі. (Прив'язує Віслюка до дерева, потім виймає з-за поясу флягу і п'є.) А! Добре винце! (Вмощується під деревом і засинає з флягою в руці.)

Темніє. На небі з'являються перші зірочки. Віслючок піднімає голову і з насолодою втягує ніздрями прохолодний вітерець.

Віслючок (дивлячись на небо): Зіроньки... Які вони гарні, безтурботні й щасливі. (Заздрісно) Добре їм там, на небі. Не знають вони ні важких мішків, ні болючих ударів. Ех, чому я народився віслюком?! Зорі-зіроньки, візьміть мене до себе. Тут, на землі, я дуже нещасний і самотній! Не чують... Ніхто мене не чує, ніхто не розуміє. (Зітхає)

Несподівано одна з зірочок спускається з неба і сідає прямо на те дерево, до котрого прив'язаний Віслючок.

Зіронька: Мир тобі, Боже створіння!

Віслючок (здивовано): Ти – хто?

Зіронька: Я – Зіронька.

Віслючок (недовіжливо): Зіронька? Хіба зірки ростуть на деревах?

Зіронька: Я – не звичайна зірка, а Вифлеємська. Я зійшла з неба, щоб повідати тобі радісну новину: на землю прийшов Бог.

Віслючок: А хто такий Бог?

Зіронька: Бог – це Той, який створив усіх нас, і той, для кого ми створені! Бог – це Той, хто всіх любить, і Той, кого всі можуть любити!

Віслючок (*перебиває*): Ні, мене він не любить! Чом же тоді він зробив мене віслюком? Щоб я щодня тяжко працював і терпів голод та знущання?

Зіронька: На землі, створеній Богом, не було ні тяжкої праці, ні рабства, ні голоду, ні хвороб, ні смерті. Всім: і людям, і тваринам, і рослинам жилося легко, всі були щасливі. Та горе прийшло, коли люди вигнали Бога.

Віслючок (*подивився на Господаря*): Так ось хто у всьому винен!

Зіронька: А тепер Бог повернувся на землю, щоб усіх врятувати. Радій, Боже створіння! Тобі першому серед тварин відкрита ця велика таємниця.

Віслючок (*знічено*): Мені? Чому мені? Що я такого зробив. Я – звичайнісінький сірий довговухий віслюк.

Зіронька: Так захотів Бог, тому що він любить тебе.

Віслючок: Ах, не смійся наді мною, Зіронько! Всемогутній Бог, який створив світ, любитиме якогось Віслюка, якого не любить ніхто на землі! Навіть Господар.

Зіронька: А Бог любить, повір мені.

Віслючок: А я... я можу любити Бога? Моя любов не потрібна нікому, навіть Господарю. А Богу вона потрібна?

Зіронька (*загадково*): Так! І твоя допомога!

Віслючок (*ображено*): Ти знову смієшся, Зіронько? Чим я можу допомогти Богові?

Зіронька: Не знаю. Він просто попросив сказати тобі: «Братику Віслючок, прийди у Вифлеєм і допоможи мені». Ось і все. **У кожного створіння – своя дорога до Бога!** Твоя дорога веде у Вифлеєм. Підеш?

Віслючок (*рішуче*): Піду. Але... чи можна мені взяти з собою свого друга – Поросятка!

Зіронька: Звичайно. Справжній друг – знахідка в дорозі.

Зіронька спускається з дерева і звільняє Віслючка від мотузки.

Віслючок (*сором'язливо*): Скажи, Зіронько, а якщо я допоможу Богові, Він виконає моє заповітне бажання?

Зіронька: Обов'язково, тільки бажати треба всім серцем. Щасливої дороги, Віслючку. (*підіймається в небо*)

Віслючок: Прощавай, Зіронько! До зустрічі! (*Сам до себе.*) Я теж скоро буду зіркою. (*згадав*) Зачекай, зачекай, Зіронько! А як я впізнаю Бога, якщо я Його ніколи не бачив? Як Він виглядає?.. Не чує. Полетіла. (*Задумливо*) Можливо Бог схожий на зірку? (*Посміхається*) А може на віслючка? (*Здригається*) А раптом – на людину?

П'яний господар совається вві сні, щось бурмоче собі під ніс.

Віслючок (*зиркнув на Господаря*): Ні, не може Бог бути схожим на людину! Прощавай, Господарю, я вирушаю у Вифлеєм шукати Бога. (*Задумується*) А що робити з візком? Шкода залишати його тут. Стільки доріг разом пройшли, стільки мішків перевезли. Візьму його з собою. (*Зникає разом з візком за поворотом дороги.*)

Через деякий час Господар прокидається, протирає очі кулаками.

Господар: Що? Де? Куди? (*Озирається*) Де мій візок? Де мій віслюк? (*Бачить під деревом мотузку.*) Втік, втік, негідник! Куди його чорти понесли? Ну, зачекай, упіймаю – здеру шкуру на барабан! (*Біжить услід за Віслючком.*)

Картина друга

За огорожею руде Порося сьорбає із коритця. З'являється Віслючок зі своїм візком.

Віслючок: Поросятку, у мене така новина! Така новина!

Порося (*не відриваючись від корита*): Немає в світі такої новини, через яку я повинен переривати свій сніданок. Хрю-хрю...

Віслючок: На землю прийшов Бог!

Порося: Хрю... Ну то й що?

Віслючок: Він нас любить і чекає нашої допомоги. Ми повинні відшукати його у Вифлеємі.

Порося: А навіщо він нам?

Віслючок *(розгублено):* Як навіщо? Він же нас любить...

Порося *(байдуже):* Мене і так всі люблять, хрю-хрю.

Віслючок: Якщо ми йому допоможемо, Він виконає будь-яку нашу мрію, зробить нас щасливими.

Порося *(грубо):* Я вже й так щасливе. Хрю!

Віслючок: Тобі не потрібен Бог?

Порося: Мені потрібен Господар. І почухає, і нагодує... Ось де любов! А тебе Господар теж так любить, доглядає?

Віслючок *(сумно):* Ні. Інколи взагалі не годує, часто б'є...

Порося: Ось тому ти і вигадав собі Бога. А мені Він навіщо? Хіба з Богом будеш ситий? Га? Мовчиш.

Віслючок *(опустив голову):* Не розумію, чому Господар тебе так любить, про тебе піклується, а про мене – ніколи.

Порося *(самовдоволено):* А ти поглянь, яке я доладне. *(Повертається до Віслюка спочатку одним боком, потім іншим.)* Хіба мене можна не любити?

Віслючок: Невже я такий незграбний і потворний, що не заслуговую хоча б крихітку доброти?

Порося: Красенем, звісно тебе не назвеш. Та й розуму небагато... Бач, зібрався у Вифлеєм, до Бога!.. *(Повертається до корита)*

Віслючок: А я сподівався, ми разом підемо до Вифлеєму. Я втік від Господаря...

Порося: Ну, я ще з глузду не з'їхало. Та й тобі раджу тут залишатися. Наш Господар добрий, тебе пробачить.

Віслючок: Ні, я вже не повернусь. *(Рішуче)* Прощавай, Поросятку!

Порося *(навздогін):* Вернись, впертий Віслюче, поки не пізно! На кому Господар возитиме їжу для мене?

Зап'яжений у візок Віслючок зникає в далечині. Порося продовжує сьорбати з корита. Через деякий час з'являється Господар із порожнім мішком у руках, перелазить через огорожу, підходить до Поросяти і гладить його по боках. Порося рохкає від задоволення.

Господар *(лагідно):* Дюдю, дюдю! Ах ти ж мій товстенький, ах ти ж мій жирненький! Годував я тебе, вирощував до святкового столу – на шинку, на ковбасу... *(Виймає з-за пояса величезний ніж, проводить по вістрю пальцем і, зітхаючи, ховає ніж.)* Смачні були б ковбаски. Але так сталося, що доведеться, Дюдю, тебе сьогодні продати. Я повинен вирушати на пошуки твого приятеля Віслюка, щоб він провалився. Він ще мене згадає. Я з його дурної голови зірки виб'ю. А ти, Дюдю, не ображайся, тебе з'їсть хтось інший. *(Обмацює Порося і зітхає.)* Шкода... Смачні були б ковбаски...

Господар накидає мішок на Порося, котре верещить від страху. Зваливши мішок із Поросям на плечі, йде геть.

Картина третя

Пустеля з поодинокими деревами. Віслючок підживлюється колючками.

Віслючок: На шляху до Вифлеєму навіть колючки смачніші!

З-за дерева виглядає Господар з мотузкою в руках, підкрадається до Віслючка і спритно накидає на нього зашморг.

Господар: Ага, попався! Від мене не втечеш!

Віслючок *(відчайдушно):* И-и-и-и!...

Господар: А ну, додому! *(тягне за мотузку)*

Віслючок *(втирається):* И-и-и-и!...

Господар: Не хочеш додому? *(Хочає батіг)* А батога хочеш?

Раптово на всю околицю чується левиний рик: «Р-р-р-р!»

Віслючок (*перелякано*): И-и-и-и!...

Господар: Тихо! (*Прислухається*)

Загрозливий рик наближається: «Р-р-р-р! Р-р-р-р!»

Господар: Лев! Він біжить сюди! Він нас з'їсть.

Віслючок (*виривається*): И-и-и-и!

Господар (*кидається на всі боки*): Що робити? (*Зметукував*) Ага! Залишу віслюка йому на поживу, а сам сховаюсь!

Господар прив'язує Віслючка до дерева і втікає. Віслючок намагається звільнитися, але надаремно. З'являється Лев.

Лев: Р-р-р-р!

Віслючок (*заплющує очі*): Боже, я пропав!..

Лев підіймає лапу і ... обриває мотузку, звільняючи переляканого Віслючка.

Лев: Не бійся, друже! Ти – вільний.

Віслючок (*розплющує очі*): Ти не з'їси мене?

Лев: Ні. Я врятував тебе тому, що не визнаю у своїх володіннях рабства і насилля.

Віслючок: У твоїх володіннях? Можливо, ти – Бог?

Лев: Я – Лев, цар звірів. А хто такий Бог?

Віслючок (*натхненно*): Бог – це Той, хто створив світ і всіх нас...

Лев (*перебиває*): Значить, це Бог створив мене царем?

Віслючок (*продовжує*): ...хто любить нас і кого ми можемо любити.

Лев (*розчаровано*): Яка наївність! Засновувати свою владу на любові? Ха! Яка наївність! Тільки сила викликає повагу у земних створінь. (*Ричить*) Тільки сила!

Віслючок: Ти сильний і добрий, ти звільнив мене від Господаря, і я відкрию тобі велику таємницю. Бог повернувся на землю.

Лев: Треба бути надто сміливим, щоб зважитись на таке.

Віслючок: Він з'явився у Вифлеємі і чекає на нашу допомогу.

Лев: Вже встиг потрапити в біду? Ха-ха! Я ж говорив: **доброта і любов не рятують в цьому світі.** (*ричить*) **Тільки сила!** (*Віслючку*) Так ти втік від Господаря, щоб йти до Вифлеєму на допомогу Богові?

Віслючок: Так. Мій Господар примушує мене працювати з ранку до ночі, часто б'є і свариться. (*Довірливо*) Я хочу попросити Бога, щоб він перетворив мене на зірку. На землі я страшенно нещасний.

Лев: Даремні надії, друже. Бог тобі не допоможе. Він і від злого Господаря навряд чи тебе захистить.

Віслючок (*розгублено*): Чому?

Лев: Навіть я, могутній і мудрий володар не можу перетворити віслюка на зірку, а зірку на віслюка. А твій Бог, як я зрозумів, істота наївна і слабка, а інакше Він не просив би допомоги у тебе, звичайного сірого віслюка, над котрим всі сміються.

Віслючок (*зітхає*): Що ж мені робити?

Лев: Залишайся зі мною, я не дозволю тебе скривдити. В моєму царстві ти будеш сам собі господар, будеш ходити де захочеш і їсти, що захочеш.

Віслючок: Справді? І ти не будеш примушувати мене працювати від зорі до зорі?

Лев (*ричить*): Моє царське слово! І навіщо ти тягнеш за собою цей безглуздий візок? Покинь його, ти – вільне створіння.

Чути крики, гуркіт, удари в бубен.

Лев (*загрозливо*): Що таке? Хто порушує спокій в моїх володіннях? Р-р-р-р!

Лев біжить на шум, що посилюється. Гвалт, тупотіння зливаються з лев'ячим риком. Лев повертається зі стрілою в спині.

Лев: Рятуйся! Це мисливці! У них луки і списи! Вони вбивають здалеку! Рятуйся!

Лев кидається врізнобіч, але звідусіль на нього сиплються стріли і списи. Віслючок ховається за деревами і тільки час від часу висовує голову. Раптово шум зникає. Віслючок обережно виходить з-за дерев. До нього підповзає Лев, весь скривавлений, пронизаний списами й стрілами.

Віслючок: Боже, вони вбили його!

Лев (з останніх сил): Я нічого не міг вдіяти. У них луки і списи... вони вбивають здалеку... (помирає.)

Віслючок: Вони вбили царя! Могутнього царя всіх звірів! (тікає геть)

З'являється Господар. Помічає нерухомого Лева, обережно наближається, оглядає його і переконається в тому, що Лев мертвий.

Господар (урочисто): Здох! (Вилізає на Лева, кладе руку на списи.) Гей, сюди, сюди! Лев мертвий!

З'являються солдати царя Ірода.

Перший солдат (глузує): Поглянь на цього героя.

Другий солдат (грубо): Гей, самаритянине, злізай з нашого звіра! Шкуру зіпсуєш!

Господар: Це мій лев. Я вас сюди привів.

Перший солдат: А ми його вбили. Це наша здобич. (Зіштовхує Господаря з туші Лева)

Господар: Лев з'їв мого віслюка. Він належить мені.

Другий солдат: З'їв віслюка разом із візком? Забирайся геть, дурню.

Господар: Ми ж домовлялися! (Ніє) Віддайте мені мого лева.

Перший солдат: Замокни, язичнику! Цей лев убитий у володіннях царя Ірода і за законом належить йому.

Другий солдат: Знімемо з лева шкуру і віднесемо царю Іроду в подарунок. Може, отримаємо винагороду.

Солдати беруть Лева за лапи і тягнуть за собою. Слідом за ними плентається Господар.

Господар (тихо): Шахраї! Розбійники! Злодії!

Картина четверта

Поле неподалік від Вифлєсму. На обрії підносяться стіни міста. З-під землі виринає спочатку голова, а потім і сам Кріт, витягуючи за собою мішок з землею.

Кріт (бурмотить): Позавчора пройшов десять метрів – два мішки землі. Вчора п'ятнадцять метрів – три мішки. Сьогодні лише п'ять метрів – один мішок. Всього – шість мішків. (Переводить дух.) Боже, допоможи мені! Дай нагороду за мій невпинний труд, дай сили дістатися до твого раю.

Прямо над Кротом виростає постать Віслючка з візком. Сонний Віслючок ступає, не розбираючи дороги і нашттовхується на мішок з землею.

Кріт (помічає Віслючка): Ой! (Ховається під землею.)

Віслючок (роздивившись під ногами Крота): Пробач мені, Боже створіння! Я трішечки задрімав і не помітив тебе на дорозі.

Кріт (вилізає на поверхню): Так-так! (Зі злістю) Сонце все перевертає у ваших головах. Ви ніколи не помічаєте того, що відбувається у вас під ногами. Ваші очі завжди витріщаються на небо, наче там є щось варте уваги. Тьху! (Піднесено) Боже, врятуй мене від помилок цього світу!

Віслючок (миттєво прокинувшись): Ти сказав «Боже»? Звідки ти знаєш?! Я думав, що в цілому світі тільки мені відома ця таємниця.

Кріт: Тьху! Які можуть бути таємниці при світлі. Всі таємниці – у темряві, і кому як не мені, Кротові, знати їх?

Віслючок: Тобі відомо, що є Бог, котрий створив усіх нас...

Кріт (перебиває): ...і для котрого ми всі створені.

Віслючок (*радісно*): Існує Бог, котрий любить нас...

Кріт: ...І котрого можемо любити ми. (*Зверхньо*) Знайшов таємницю! Може, ти знайшов і самого Бога?

Віслючок (*роззублено*): Ні, я тільки шукаю... Ти все знаєш. Давай шукати Бога разом, Кроте! Він тут, у Вифлеємі. (*Дивиться на міські стіни*)

Кріт (*поважно*): А що я, по-твоєму, роблю?

Віслючок (*дивиться на мішок з землею*): Риєш землю.

Кріт (*істерично*): Копаю і рию, копаю і рию в пошуках Бога, котрий живе десь глибоко під землею!

Віслючок (*дивиться під ноги*): Глибоко під землею? (*Задирає голову і дивиться на небо*) Та ні, Кротику, ти все переплутав. Бог живе високо на небі!

Кріт (*фанатично*): От-от, це – головна ваша помилка! Бог на небі! Фи! Сонце все перевертає у ваших головах! Тільки у темряві зникають ілюзії і самообман. Бог – на небі! Фи! (*Сміється*)

Віслючок (*обережно*): Але послухай, про Бога мені розповіла Зіронецька, котра спустилася на крилах із неба!

Кріт: Тю-тю! На крилах! Пташка! Ти повірив пташці! Який же ти віслюк! А може, тобі все це примарилось? (*Екзальтовано, фанатично.*) Боже, врятуй мене від примарності світла і скеруй працю лапок моїх до Твого Раю, схованого глибоко-глибоко. (*Зникає під землею*)

Віслючок (*кричить услід*): Зачекай, Кроте! Повернися, я хочу разом з тобою шукати Бога!

Кріт (*висовує голову*): Ти визнаєш свою помилку?

Віслючок (*опускає голову*): Ах, я нещодавно дізнався про Бога і так мало... Може, й твоя правда.

Кріт: Я знаю про Бога від свого батька, а той – від свого, а дід – від прадіда... З покоління в покоління передається у нас, кротів, заповіт – копати і рити в глиб землі, допоки не досягнемо Раю і не знайдемо Бога. (*Таємниче*) Знаєш, мені здається я вже близький до мети. Я нутром відчуваю присутність Бога. Нас відділяє від Нього декілька метрів!

Віслючок (*схвильовано*): Так рий швидше, Кротику! Якби я міг тобі допомогти!

Кріт: Багато часу я витрачаю, витягуючи на поверхню мішки з землею. Потім ці мішки потрібно висипати якнайдалі від шахти, щоб люди не помітили входу. Берись за цю справу.

Віслючок: Гарзд!

Кріт і Віслючок беруться до роботи. Кріт зникає під землею і подає Віслючкові мішки. Віслючок витягує їх і складає на візок.

Кріт: Ух, яка приємна робота. Яка честь – першими знайти Бога! Дивно все ж таки, що він живе не на небі, а під землею. Та, зрештою, це справа не мого розуму. Лише б Бог виявився добрим і здійснив моє бажання.

З-під землі чути якийсь гамір, крики, моторошний сміх. Потім на поверхню вискакує переляканий Кріт, а за ним – страшний Чорт.

Кріт: На допомогу! Рятуйте! Там – Чорт!

Чорт: Куди ж ти, мій миленький? Куди, мій солоденький? (*Задоволений, сміється*) Я давно на тебе чекаю.

Чорт хапає Крота і тягне під землю. Переляканий Віслючок тікає з усіх ніг, розкидаючи мішки з воза.

Віслючок: Боже, це Чорт!

Дія друга

Картина п'ята

Ранок. На міському майдані Вифлеєму безлюдно. Біля будинку з вівіскою «Шинок» стоїть велика дерев'яна клітка. У клітці спить Мавпа. З'являється Перший солдат і гучно проголошує наказ царя Ірода.

Перший солдат:! Всім, у кого є діти віком до двох років, наказано з'явитися разом з ними до царського палацу! Тих, хто посміє не виконати наказ, чекає смертна кара. Слухайте, мешканці Вифлеєму! Слухайте і виконуйте наказ всемілостивого царя Ірода! *(Підходить до клітки з Мавпою.)* Агов, красуне, прокинься! Тебе посадили тут не задля того, щоб ти спала. Нумо, покажи мені своє миле личко!

Солдат виймає меч, і просунувши його в клітку, лоскоче вістрям меча Мавпу. Мавпа прокидається, кричить, метушиться в клітці, кривляється.

Перший солдат *(сміється від задоволення):* Ги-ги! От потвора так потвора! Все місто веселить своїм кривлянням. Прощай, пустунко. *(Ховає меч у ніхви)* Слухайте, мешканці Вифлеєму!.. Слухайте наказ всемілостивого царя Ірода...

Із провулку на майдан виходить Другий солдат з мечем в одній руці і немовлям – в іншій.

Другий солдат: Гей, досить репетувати! Своїм криком ти тільки лякаєш людей. Ніхто з власної волі не принесе дитя у палац, бо всі вже знають – його там вб'ють.

Перший солдат *(невдоволено):* Але в мене царський наказ...

Другий солдат: Є новий наказ: ходити по домівках і відбирати дітей силоміць. Ось. *(Показує немовля)*

З вузької вулички на майдан виходить тесля Йосип. Помічає солдат і поспішає повернутися туди, звідки йшов.

Другий солдат *(Йосипу):* А ну, повернись! *(Підозріло)* Навіщо хотів утекти від нас?

Йосип *(неохоче повертається):* Та ні, пане солдате, я не збирався тікати.

Перший солдат: Чув наказ всемілостивого царя Ірода? У тебе є маленьке дитя?

Йосип з жахом дивиться на немовля в руках Другого солдата і не може вимовити ані слова.

Перший солдат: Ти що – глухий?

Йосип *(перелякано):* Я... ні... я не тутешній... Я тесля Йосип із Назарета. *(Опускає голову)*

Другий солдат *(Першому солдату):* Облиш його. Звідки у такого бовдура візьмуться діти? Ходімо, пошукаємо на отій вулиці.

Солдати йдуть геть. Йосип піднімає голову і прямо перед собою бачить Мавпу, котра кривляється і дразниться.

Йосип *(прийшов до тями):* Боже, кінець світу! Бідолашна Марія!

Йосип зникає в провулку. З іншого боку на майдан виходить Господар.

Господар: Прокляте місто. *(Знімає з поясу флягу і робить декілька ковтків вина.)*

Мешканці, наче шури, сховалися у домівках, вулицями нишпорять солдати царя Ірода, а я в таку лиху годину повинен шукати свого віслюка. *(Помічає в клітці Мавпу і корчить їй гримасу. Ображена Мавпа розвертається і показує йому зад.)*

Тьху, яке жахіття! *(Пошепки.)* Ходять чутки, начебто тут, у Вифлеємі, народився майбутній цар юдейський. Розгніваний Ірод не знає, як його не знайти, і тому наказав убити в місті всіх маленьких дітей. Тільки мені що до того? Мені потрібно знайти віслюка. Його сліди ведуть сюди. *(Підвішує флягу на пояс.)* І жодної людини на вулиці, нема в кого навіть спитати...

Господар зникає в одному з провулків. З іншого провулку виходить Віслючок.

Віслючок *(про себе):* Ех, певно підманула мене Зіронька. Не зустрів я Бога на шляху до Вифлеєму, не знайшов і в самому місті. А може і немає ніякого Бога? Тільки страшні люди

з мечами, які вбивають маленьких дітей? Може мені все це наснилося? *(Зупиняється біля клітки з мавпою.)* Що ж мені робити далі? Заради чого жити на цьому світі?

Мавпа *(з цікавістю вислухала Віслючка):* Чи не мене ти часом шукаєш, бідолахо?

Віслючок озирається і помічає Мавпу.

Віслючок *(здивовано):* Ой, що за чудне створіння! Схоже на людину, проте не людина. Схоже на тварину, але...

Мавпа *(кривляє):* ... але, але... але не тварина! Я... я – велика чарівниця! Але доки я сиджу в клітці, мої чари не діють. Допоможи мені скоріше вибратися звідси і я вкажу тобі... дорогу до Бога!

Віслючок: Чим же я можу тобі допомогти, Велика чарівнице?

Мавпа *(збуджено):* Чим, чим! Швидше збий замки з клітки і звільни мене!

Віслючок: Зараз, зараз!

Віслючок пристосовується і збиває копитцем важкі замки. Мавпа вибирається на волю і, ошалелівши від радості, скаче на даху клітки.

Мавпа: Я вільна, вільна! Цей віслюк звільнив мене! *(Погрожує кулаком в бік провулка, де зникли солдати.)* Ну, зачекайте, люди, я вам покажу! Я помщуся вам! *(Зникає в провулку.)*

Віслючок *(навздогін):* Куди ж ти, Велика чарівнице? Зачекай, не залишай мене! Покажи мені дорогу до... *(Про себе.)* Пропала, навіть не попрощалася.

З провулку долинає гуркіт, крики, лайка. Через деякий час на майдан влітає розпашіла Мавпа. На голові у Мавпи – капелюх Йосипа, в одній руці – меч, в іншій – фляга.

Віслючок: Боже, що це?

Мавпа *(істерично):* Я помстилася їм, помстилася! *(П'є із фляги вино.)* Надовго запам'ятають, як наді мною знущатися! *(Зникає в іншому провулку.)*

На майдані починається жахлива плутанина. Поперемінно з'являються солдати, Йосип, Господар.

Перший солдат: Мавпа втекла! Тримайте мавпу!

Йосип: Шапка! Моя шапка!

Другий солдат: Віддай меча, звіряча мордо! Вб'ю негідницю!

Господар: Тримайте крадія! Моя фляга!

Віслючок *(розгублено):* Мавпа? Це була всього лише мавпа?

Господар *(помічає Віслючка):* Мій віслюк! Тримайте віслюка!

Віслючок кидається навтьоки. Господар біжить за ним і наїтовхується на Першого солдата. Солдат падає, але швидко стає на ноги і хапає Господаря.

Перший солдат: Хто, я – віслюк? За образу солдата Його Величності царя Ірода отримаєш сто палиць!

Картина шоста

Ніч. Занедбаний хлів на околиці Вифлеєму. Біля ясел спить Марія з Немовлям на руках. В дверях з'являється голова Віслючка.

Віслючок *(роздивляється):* Яке незатишне місце! Холодно, темно. *(Заходить)* Зате Господар мене тут не знайде. Сьогодні на майдані я мало не потрапив до нього в руки. Переночую в хліву, а зранку залишу Вифлеєм. *(Звикнув до темряви, Віслючок помічає біля ясел Марію з Немовлям.)* Ой, тут хтось є! *(Обережно підходить до ясел)* Мати з немовлям. Сплять. Яке горе привело їх сюди? *(Прислухається)* Хтось іде! Ось тобі й занедбане місце. *(Ховається у закутку.)*

Входить Господар з ліхтарем в руці, оглядається на всі боки.

Господар: Гей, де ти, поганцю? Вилізай, я бачив твій візок біля дверей. Ти напевно десь тут.

Марія *(прокидається від яскравого світла):* Боже мій!

Господар *(помічає біля ясел Марію з Немовлям):* А ви хто такі? Що робите вночі в холодному занедбаному хліву?

Марія (*тулить до себе Немовля*): Не губи нас, добрий чоловіче! Ми переховуємось від солдат царя Ірода. Цар наказав убити всіх маленьких дітей у Вифлеємі. А у мене нещодавно народився син.

Господар (*озирається*): Ти випадково не бачила тут мого біглого віслюка? Я майже вистежив його, а він знову мов крізь землю провалився.

Марія: Не бачила, добрий чоловіче. Мій чоловік Йосип подався до міста в пошуках хоч якогось віслюка. (*Зітхнула*) Ми мусимо до ранку покинути Вифлеєм і тікати до Єгипту.

Господар (*задумливо*): Так ти кажеш, переховуєтесь від солдат царя Ірода? (*У бік*) Якщо я викажу її солдатам – отримаю щедру винагороду.

Марія: Змилуйся, добрий чоловіче! Не видавай нас!

Господар: Не бійся, жінко, я допоможу вам. Чекайте тут, я незабаром приведу віслюка.

Марія (*з надією*): Хай винагородить тебе Бог за твою доброту!

Господар (*у бік*): Спершу мене винагородить цар Ірод! (*Виходить*)

Немовля починає плакати, Марія втішає його, колише на руках.

Марія (*Немовляті*): Не плач, дитя моє. Все буде добре. Бог не залишить нас у біді.

Зі своєї схованки вибирається Віслючок, котрий все чув і все зрозумів.

Віслючок (*схвильовано*): Мій Господар – негідник! Він обдурив нещасну жінку. Він подався до солдат, аби одержати винагороду за життя дитини! Чого вона чекає? Треба тікати звідси! Мерщій! (*нідбігає до Марії і реве*) И-и-и-и!

Марія: Ой, віслюк! (*Озирається*) Але чому він один, без Йосипа? (*Знову озирається*) Чи не привів тебе той добрий чоловік із ліхтарем?..

Віслючок заперечливо хитає головою, однак Марія не розуміє його. У дверях з'являється стривожений Йосип.

Йосип: Маріє, біда! Вставай мерщій, сюди йдуть солдати!

Марія: Боже мій!

Йосип: Я не знайшов у місті віслюка, але там перед дверима стоїть візок... (*Звикнув до напівтемряви, помічає біля Марії віслюка*) Віслюк? Звідки він взявся?

Марія: Не знаю. Можливо, його послав нам Бог?

Йосип: Ми врятовані, Маріє! Запряжемо віслюка у візок і виберемось із Вифлеєму.

Йосип виводить віслюка з хліву, слідом виходить Марія з Немовлям на руках. Деякий час у хліву тихо і порожньо. Раптово двері відчиняються, ввалюється Господар і двоє солдат.

Господар: Сюди! Вони тут! Це я їх знайшов. Мені належить винагорода.

Перший солдат (*ніднімає ліхтар над головою*): Нікого немає.

Другий солдат: Ти що, знущаєшся над нами, самаритянине? (*Б'є Господаря батогом*)

Господар: Ой, ой! Згляньтеся, помилуйте! (*Крутиться під ударами батога*)

Другий солдат (*Господарю*): Шахрай!

Перший солдат: За те, що посмів обдурити солдат царя Ірода підеш до в'язниці!

Солдати хапають Господаря і тягнуть його до в'язниці.

Картина сьома

Ніч. Дорогою йде Віслючок, запряжений у візок. Поруч з ним йде Йосип, на візку сидить Марія з Немовлям.

Йосип: Зупинімося під цим деревом, Маріє. Наш добрий Віслючок втомився, треба дати йому відпочити і поїсти.

Дійшовши до невисокого розлогого дерева, Йосип зупиняє Віслюка. Йосип допомагає Марії з Немовлям злізти з візка і зручно розташуватися під деревом. Потім випрягає Віслючка і сідає біля Марії. Випивши води та з'ївши по шматку хліба, люди засинають. Віслючок із задоволенням жує листя.

На небі починають гаснути зорі. Несподівано одна з них опускається з неба на гілку дерева, під яким стоїть Віслючок..

Зіронька: Мир тобі, Боже створіння!

Віслючок (*піднімає голову*): Зіронька?

Зіронька: Рада знову бачити тебе, Віслючку! Ти повертаєшся із Вифлеєму?

Віслючок: Ох, Зіронько, моя подорож виявилася даремною. Я не зустрів у Вифлеємі Бога. Можливо, Він так і не повернувся на землю?

Зіронька: Милый, наївний Віслючок! Ти ще не здогадався, яке дитя народилося в тому занедбаному хліву? Ти ще не знаєш, кого врятував?

Віслючок (*не розуміє*): Дитя? Так, я зустрів у Вифлеємі цих нещасних людей і хочу їм допомогти.

Зіронька: Ти везеш у своєму візку Бога!

Віслючок: Бога? (*Не йме віри.*) Не може бути.

Зіронька: Поглянь сам.

Зіронька і Віслючок дивляться на Немовля, котре спить на руках у Марії. Гілля дерева звило над ними живу альтанку. Над альтанкою кружляють у хороводі зірки, що спустилися з неба. Звучить мелодійний наспів.

Віслючок: Бог на моєму візку... Такий маленький і безпорадний... І так схожий на людину...

Зіронька: Він виросте і виправить помилки людей. Він врятує світ. Ти допоміг йому, Віслючок, і тепер твоє бажання здійсниться.

Віслючок: Яке бажання?

Зіронька: Хіба ти не хотів бути зіркою? Лети до нас, будеш жити на небі щасливо і безтурботно!

Віслючок (*зрадівши*): Я буду зіркою! (*Спохопився.*) Зачекай, а хто ж повезе Бога і цих людей до Єгипту?

Зіронька: Тебе більше не повинні хвилювати земні справи. Знайдеться хто-небудь інший. А ти перетворишся на зірку. (*Рахус.*) Один-два-три...

Віслючок (*кричить*): Ні, ні, я не згоден! Я не хочу бути зіркою! Я хочу залишитися віслючком!

Зіронька (*суворо*): В чому справа, Віслючку!

Віслючок: Я не хочу бути зіркою! Я хочу залишитися віслючком! Я хочу відвезти Бога до Єгипту! (*Кидається до Йосипа і будить його.*) Прокинься, Господарю, час вирушати в дорогу!

Йосип (*прокидається*): Як це я заснув? Вставай, Маріє, треба їхати далі.

Зіронька (*тихо сміється*): Прощавай, Віслючку! Бачу, ти насправді знайшов у Вифлеємі те, що шукав.

Зірка зникає високо в небі. Йосип запрягає Віслюка, саджає Марію з Немовлям на візок і вони продовжують свій шлях.